

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 77 0 P 073662 24 Rev
Banjaluka: 19.11.2024. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Gorjana Popadić, predsjednica vijeća, Senad Tica i Davorka Delić, članovi vijeća, u pravnoj stvari tužitelja E. H.(1), B., Š., J.H., B., Š., E.H.(2.), B., Š. i J.B., G.P., RH, koje zastupa advokat Miodrag Deretić, Prijedor, protiv tužene E.H.(3.), K., koju zastupa advokat Zoran Mrđa, Prijedor, radi utvrđenja ništavosti Ugovora o doživotnom izdržavanju, vrijednost spora 49.500,00 KM, odlučujući o reviziji tužene protiv presude Okružnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 073662 23 Gž 2 od 27.2.2024. godine, na sjednici održanoj 19.11.2024. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Objasnenje

Presudom Osnovnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 073662 22 P 2 od 21.7.2023. godine, utvrđeno je da je ništav Ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen u notarskoj kancelariji Sande Josić iz Prijedora dana 22.11.2011. godine pod brojem OPU-[...] (u daljem tekstu: ugovor) između E.H.(3.) rođene D. kći M., kao davaoca izdržavanja i H.H. sin H., kao primaoca izdržavanja, što je tužena dužna priznati i trpjeti da se uspostavi stanje upisa na nekretninama koje je postojalo prije zaključenja ugovora.

Presudom Okružnog suda u Prijedoru broj 77 0 P 073662 23 Gž 2 od 27.2.2024. godine, žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužene za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 1.125,00 KM.

Tužena pobija revizijom drugostepenu odluku iz razloga propisanih odredbom člana 240. stav 1. tačka 1. i 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 i 27/24 - u daljem tekstu: ZPP) sa prijedlogom da se preinači i tužbeni zahtjev odbije, a tužitelji obavežu na naknadu troškova postupka na ime sastava revizije u iznosu od 1.125,00 KM, ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Tužitelji u odgovoru predlažu da se revizija odbije.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužitelja o kom je odlučeno nižestepenim odlukama.

Između stranaka nije sporno zaključenje ugovora.

Tužitelji su u tužbi od 5.1.2016. godine kojom je pokrenuta ova parnica, isticali činjenicu da primalac izdržavanja u vrijeme notarske ovjere ugovora, zbog zdravstvenog stanja u kom se nalazio (pretrpio više moždanih udara, slijep, otežani govor i slabo pamćenje sa mogućom amnezijom) nije bio sposoban da razumije značaj i posljedice zaključenja ugovora.

Tužbenim zahtjevom traže da se utvrdi da je iz navedenih razloga ugovor ništav.

Vještakinja specijalista psihijatrije dr Nera Zivlak-Radulović, u nalazu kog je sačinila 13.4.2023. godine, zaključuje da je zdravstveno stanje primaoca izdržavanja „*uticalo na kontraktualnu sposobnost u smislu nemogućnosti adekvatnog rasuđivanja za poduzimanje pravne radnje potpisivanja ugovora*“.

Obrazlažući nalaz na ročištu za glavnu raspravu koje je održano 8.5.2023. godine, vještakinja je pojasnila da se ne može tačno utvrditi u kojoj mjeri je primalac izdržavanja mogao „*procesuirati određene vidne informacije koje dobija iz svog okruženja*“, ali „*da sa sigurnošću tvrdi da je, iako je to bilo moguće, da je bilo u manjem procentu s obzirom da je iz medicinske dokumentacije vidljivo da je, osim oštećenja vidnog korteksa, imao određene promjene na samom oku koje su dodatno otežavale vid kao što je mrena i katarakta*“.

Takođe je pojasnila da se u „*ovakvim situacijama može desiti da osoba ima određene intervale kada ima određene smislene odgovore, ali da je to stanje u skladu sa medicinskom dokumentacijom bilo vrlo kratkotrajno*“.

Sud je „*dao vjeru*“ iskazima tužitelja E.H.(1.) i E.H.(2), tužene E.H.(3) i svjedoka A.H., u dijelu gdje iskazuju da je primalac izdržavanja tokom 2010. godine i 2011. godine „*imao više moždanih udara*“, da mu je zdravlje bilo „*narušeno*“ i „*da nije mogao da vidi ali da nije bio slijep*“ (vid očuvan oko 20%), na osnovu čega zaključuje da je primalac izdržavanja u vrijeme potpisivanja ugovora „*bio lice sa oslabljenim vidom*“.

Činjenicu da je primalac izdržavanja prije zaključenja ugovora imao više manjih moždanih udara, potvrđeno je iskazom svjedoka Z.S., specijaliste neurologije koji je liječio primaoca izdržavanja u periodu koji je prethodio zaključenju ugovora.

Sud je prihvatio iskaz svjedoka A.H. u dijelu kojim je iskazao da je primalac izdržavanja ugovor „*potpisao u autu*“, polazeći od utvrđenja da je primalac izdržavanja bio ograničen u kretanju.

Stav je suda da sa aspekta odredbi člana 43., 83. stav 2. i 90. stav 6. Zakona o notarima („Službeni glasnik RS“, broj 86/04, 2/05, 74/05, 76/05, 91/06, 37/07, 50/10, 78/11, 20/14, 68/17 i 82/19 - u daljem tekstu: ZN), odredbi člana 26., 28., 103., 109. i 112. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO) i odredbi člana 139. do 145. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik RS“, broj 1/09, 55/09, 91/16 i 82/19), „*ugovor prije svega ne ispunjava formalno pravne zakonom propisane uslove kao posebne uslove za zasnivanje ovog obligacionog odnosa*“.

Sud smatra da je ugovor suprotan odredbi člana 83. stav 2. ZN jer notaru nije ukazano da je primalac lice sa oslabljenim vidom, te je suprotan odredbi člana 43. u vezi sa članom 96. stav 3. ZN jer je primalac ugovor potpisao u automobilu, a ne u kancelariji notara.

Za sud nije sporno da se na ugovoru nalazi potpis primaoca izdržavanja, a tvrdnje tužitelja da to nije njegov potpis cijeni paušalnim jer radi dokazivanja te činjenice nisu izveli grafološko vještačenje.

Na osnovu nalaza vještakinje specijaliste psihijatrije dr Nere Zivlak-Radulović, sud utvrđuje da je primalac izdržavanja 13.12.2010. godine imao moždani udar koji je za posljedicu imao disfatičan govor, djelimičnu oduzetost desne strane tijela i dezorganizovani psihički poremećaj, da je moždani udar zahvatio veće područje u zadnjem dijelu mozga pa je nastupilo „*kortikalno sljepilo*“, tj. primalac izdržavanja je imao gubitak vida uzrokovan oštećenjem mozga i pored očuvanog vidnog aparata, da je prema medicinskoj dokumentaciji od 5.8.2011. godine (*prije zaključenja ugovora*) došlo do dodatnog pogoršanja vida uzrokovanog staračkim promjenama (mrena, ateroskleroske promjene na krvnim sudovima očiju), da je prema medicinskoj dokumentaciji od 5.11.2011. godine (*prije zaključenja ugovora*) primaocu izdržavanja prepisana terapija radi smirivanja psihomotornog nemira uzrokovanog moždanim udarom i prevencije udara.

Prema ocjeni suda, medicinska dokumentacija iz 2011. godine koja datira *nakon* potpisivanja ugovora, ukazuje da je primalac izdržavanja na pregledima kod interniste „*nekad imao bolje, a nekad lošije nalaze*“.

Zaključak je prvostepenog suda da primalac izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora zbog zdravstvenog stanja „*nije bio svjestan radnji i činidbi u datom trenutku i njihovih posljedica, odnosno nije bio kontraktualno sposoban za zaključivanje ugovora, te nije bio sposoban za rasuđivanje, odnosno nije bio u poziciji da shvati značaj svojih postupaka*“, što ugovor čini ništavim u smislu odredbe člana 103. ZOO.

Drugostepeni sud u cijelosti prihvata činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužene i potvrđuje prvostepenu presudu.

U reviziji se ističe: da drugostepeni sud nije cijenio sve istaknute žalbene navode, da je odluku donio samo na temelju nalaza vještakinje bez da je taj dokaz dovodio u vezu sa drugim izvedenim dokazima, da nije cijenio iskaz svjedoka notara Sande Josić koja je sačinila i ovjerala ugovor, da nije cijenio iskaz svjedoka Z.S. specijaliste neurologije koji je liječio primaoca izdržavanja i koji se izjasnio o njegovom zdravstvenom stanju tokom 2011. godine, da primaocu izdržavanja nije bila oduzeta poslovna sposobnost, a da je bio nesposoban za rasuđivanje u vrijeme zaključenja ugovora da bi notar to „*utvrdio prostom opservacijom*“ i odbio sačiniti ugovor.

Drugostepena odluka je pravilna i revizioni navodi je ne dovode u opravdanu sumnju.

Iz medicinske dokumentacije koja se odnosi na primaoca izdržavanja, a što je potvrđeno nalazom vještakinje dr Nere Zivlak-Radulović i iskazom svjedoka dr Z.S., primalac je tokom 2010. godine i tokom 2011. godine (u vremenu koje je prethodilo zaključenju ugovora) imao više slabijih moždanih udara koji su ostavili zdravstvene posljedice na primaoca.

O posljedicama udara vještakinja se detaljno izjasnila u pismenom nalazu i obrazloženju nalaza na održanoj raspravi.

Iz iskaza tužene (ročište od 27.11.2020. godine) proizilazi da je primalac izdržavanja i godinama prije (tokom 2005. i 2006. godine) imao manje moždane udare, ali „*da tada nisu išli u bolnicu ... i mogao je normalno komunicirati*“, da se „*otežano kretao, uz njenu pomoć ili uz pomoć pomagala i štapa*“ i da je „*vidio oko 20 %*“.

Tužena ne osporava da je primalac izdržavanja ugovor, koga je notar sačinio, potpisao u automobilu.

Tužena iskazuje da je primalac izdržavanja u autu „*prvi razgovarao sa notarom*“, kom razgovoru ona nije bila prisutna, i da onda ona „*kasnije ulazi kod notara*“.

Iz iskaza tužene nesporno slijedi da ona i primalac izdržavanja nisu istovremeno potpisali ugovor i na istom mjestu (kancelariji notara). Takođe proizilazi da ugovor nije ranije sačinjen (po prethodnom dogovoru) već onog dana kada je i potpisan, što slijedi iz iskaza tužene „*da ne zna kada je taj ugovor napisan ... i da je imala podatke o zemlji i ličnu kartu*“.

Sve i kada se prihvati da je notar prije sačinjavanja ugovora izašao iz kancelarije radi razgovora sa primaocem izdržavanja, iz iskaza tužene i svjedoka A.H., van razumne sumnje, proizilazi da primalac izdržavanja nije bio prisutan u kancelariji notara kada je sačinjavan ugovor i kada je notar bio u obavezi da obe prisutne stranke upozna sa sadržajem ugovora i pravnim posljedicama koje on proizvodi, iako se suprotno navodi u sadržaju ugovora (strana 1. pasus 6. ugovora).

Dakle, pri zaključenju ugovora nije se postupalo saglasno odredbi člana 75. stav 1, 2. i 3. ZN.

Svjedok A.H. potvrdio je da je tuženu i primaoca izdržavanja vozio kod notara, da je primalac ostao u automobilu dok je tužena otišla kod notara u kancelariju, da je notar donio papire koje je primalac trebao potpisati ali „*ne može, ne vidi se potpisati*“ i da mu je tužena pomogla da potpiše „*na način da je svoju ruku stavila preko njegove*“.

Svjedok dr Z.S. je potvrdio da je liječio primaoca izdržavanja u periodu od 4.5.2011. godine do 12.11.2014. godine (u vremenu prije ovjere ugovora) kada je dolazio u pratnji supruge (tužene), da je i ranije imao moždane udare sa neurološkim smetnjama zbog kojih je liječen u bolnici P. i kasnije u A., da je do promjena u zdravstvenom stanju primaoca izdržavanja došlo nakon 4.5.2011. godine jer je „*imao dosta moždanih udara*“.

Svjedok Sandra Josić, notar koji je ovjerio ugovor, u iskazu je navela da se stranaka i konkretnih okolnosti vezanih za zaključenje spornog ugovora ne sjeća zbog protoka vremena.

Ocjenom dokaza nižestepeni sudovi izvode pravilan zaključak da je zdravstveno stanje primaoca izdržavanja u vrijeme zaključenja ugovora (više moždanih udara, otežano kretanje, slab vid), bili narušeno u toj mjeri da nije mogao da shvati značaj svojih postupka i pravnih posljedica ugovora.

Iskaz svjedoka Sandre Josić ne dovodi u sumnju pravilnost zaključka suda, da se notar prije zaključenja ugovora nije, van razumne sumnje, uvjerila da je primalac izdržavanja

sposoban za zaključenje ugovora, da primalac izdržavanja nije bio prisutan sačinjavanju sadržaja ugovora u kancelariji notara istovremeno sa davaocem izdržavanja, da primaocu izdržavanja nije prije nego je ugovor potpisao u automobilu, ugovor pročitao i da je potvrdio da njegov sadržaj odgovara njegovoj stvarnoj volji, da nije upoznat sa pravnim posljedicama ugovora, posebno u pogledu nasljednih prava njegovih zakonskih nasljednika (djece).

Iz tog razloga se ne mogu prihvatiti tvrdnje revizije da notar ne bi ovjerio ugovor da je imala sumnju u poslovnu sposobnost primaoca izdržavanja.

Iskaz svjedoka A.H. o „načinu“ potpisivanja ugovora od strane primaoca izdržavanja, potvrđuje da on nije bio sposoban da samostalno potpiše ugovor, da ga pročita i da se uvjeri da odredbe ugovora, onako kako glase, odgovaraju njegovoj volji. (član 28 stav 2 ZOO).

Sud je mišljenja da nema povrede odredbi člana 83. stav 2. i 90. stav 6. ZN jer primalac izdržavanja nije bio slijepa, već osoba sa oštećenim vidom.

Temeljem odredbe člana 248. ZPP odlučeno je kao u izreci.

Predsjednica vijeća
Gorjana Popadić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić